

ת"פ 71626/07/19 - מדינת ישראל נגד בירהאנו דסה

בית משפט השלום בבאר שבע

ת"פ 71626-07-19 מדינת ישראל נ' דסה(עציר)

בפני	כבוד השופט צבי פורר
המאשימה	מדינת ישראל
נגד	
הנאשם	בירהאנו דסה (עציר)

החלטה

1. נגד הנאשם הוגשו שני כתבי אישום המייחסים לו עבירות של תקיפה סתם ועבירה של הפרעה לשוט (ת"פ 7162-07-19) וכן תקיפת עובד ציבור והפרעה לשוט (ת"פ 75414-12-19).
2. בבקשה זו, המתייחסת לשני התיקים עותר ב"כ הנאשם לביטול כתבי האישום בהתאם לסעיף 150 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "חסד"פ") וזאת לאור טענת הגנה מן הצדק הקבועה בסעיף 149 (10) לחסד"פ.
3. הנימוק לבקשה הוא פגיעה בעקרון השוויון וזאת נוכח התנהלות הפסיכיאטר המחוזי אשר לא מבצע בפועל בדיקות כשירות ואחריות בשל עומס והיעדר כח אדם.
4. אין מחלוקת בין הצדדים לעניין המועדים שבהם התבקשה חוות הדעת. הנאשם נשלח לראשונה לקבלת חוות דעת ביום 9.6.20 תוך קביעה כי חוות העדת תוגש עד ליום 13.9.20.
5. ביום 16.9.20 הגיש הפסיכיאטר המחוזי בקשה לדחיית הגשת חוות הדעת עד ליום 5.5.21.
6. בשלב זה, נוכח התנהלות הפסיכיאטר המחוזי ובקשות ידועות בתיקים אחרים, לא בטוח אם חוות דעת תוגש גם במועד שהוצע על ידי הפסיכיאטר המחוזי.
7. התיק קבוע לדין ליום 24.3.21.
8. טיעוניו של ב"כ הנאשם חורגים מתחומי התיק עצמו ומפליגים להתנהלות הפסיכיאטר המחוזי במחוז

הדרום. לטענתו, הנאשמים במחוז הדרום מופלים ביחס לנאשמים אחרים במחוזות אחרים.

9. ב"כ הנאשם הפנה גם לפניות של הסנגוריה הציבורית לפסיכיאטר המחוזי ביחס להתנהלותו ולכך שבפועל לא ניתן לקבל חוות דעת בזמן סביר בתיקים המתנהלים במחוז הדרום.

10. המאשימה מצדה טענה כי יש לדחות את הטענה ולמעשה, הטענה אינה צולחת אף את המבחן הראשון שנקבע בפסיקה.

11. עוד טוענת המאשימה כי המשך ניהול ההליך אינו מהווה פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות.

12. המאשימה אף עמדה על האפשרות כי החלטה שכזו עלולה להוביל לביטולם של תיקים רבים וזאת נוכח התנהלות הפסיכיאטר במחוז הדרום.

המסגרת הנורמטיבית

13. אין מחלוקת בין הצדדים כי הפסיכיאטר המחוזי מתעכב בהגשות חוות הדעת, הן בתיק זה והן בתיקים אחרים.

14. אקדים ואציין כי חשוב להבהיר כי אין לבית המשפט סמכות לבחון את מחדליו של הפסיכיאטר המחוזי ביחס לכלל התיקים המתנהלים במחוז. סמכותו של בית המשפט מוגבלת אך ורק לתיק שלפניו.

15. סעיף 149 (10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב - 1982 הכניס למערכת הפלילית את מושג ההגנה מן הצדק אשר התפתח בפסיקה.

16. סעיף זה מאפשר לבית המשפט להורות על ביטול האישום מקום שבו "הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית".

17. כפי שצינו הצדדים, הפסיקה קבעה מבחן תלת שלבי להגנה מן הצדק. כך בפסק הדין המנחה בעניין בורוביץ' [ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ', פ"ד נט(6) 776] קבע בית המשפט העליון כי:

"בשלב הראשון על בית-המשפט לזהות את הפגמים שנפלו בהליכים שנקטו בעניינו של הנאשם ולעמוד על עוצמתם במנותק משאלת אשמתו או חפותו. בשלב השני על

בית-המשפט לבחון אם בקיומו של ההליך הפלילי חרף הפגמים יש משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות. בשלב זה נדרש בית-המשפט לאזן בין האינטרסים השונים, שהעיקריים שבהם פורטו לעיל, תוך שהוא נותן דעתו על נסיבותיו הקונקרטיות של ההליך שבפניו. בתוך כך עשוי בית-המשפט לייחס משקל, בין היתר, לחומרת העבירה המיוחסת לנאשם; לעוצמת הראיות (הלכאוריות או המוכחות) המבססות את אשמתו; לנסיבותיהם האישיות של הנאשם ושל קורבן העבירה; למידת הפגיעה ביכולתו של הנאשם להתגונן; לחומרת הפגיעה בזכויות הנאשם ולנסיבות שהביאו לגרימתה; למידת האשם הרובץ על כתפי הרשות שפגעה בהליך או בנאשם וכן לשאלה אם הרשות פעלה בזדון או בתום-לב. ברי כי בגיבוש האיזון בין השיקולים הנגדיים ייחס בית-המשפט לכל אחד מהשיקולים את המשקל היחסי הראוי לו בנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה הנתון. כך למשל ככל שמעשה העבירה חמורה יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבהעמדה לדין, וככל שמעשה הרשות שערורייתי יותר, ופגיעתו בנאשם ובזכויותיו חמורה יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבשמירת זכויותיו של הנאשם ובריסון כוחה של הרשות. בשלב השלישי, מששוכנע בית-המשפט כי קיומו של ההליך אכן כרוך בפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות, עליו לבחון אם לא ניתן לרפא את הפגמים שנתגלו באמצעים מתונים ומידתיים יותר מאשר ביטולו של כתב-האישום. בין היתר, עשוי בית-המשפט לקבוע כי הפגיעה שנגרמה לנאשם, אף שאינה מצדיקה את ביטול כתב-האישום שהוגש נגדו, מצדיקה היא את ביטולם של אישומים ספציפיים, או תהא ראויה להישקל לטובתו בקביעת עונשו, אם יורשע. כן עשוי בית-המשפט לקבוע כי תיקון הפגיעה יכול שיעשה במסגרת בירורו של המשפט, כגון בבירור שאלת קבילותה של ראיה שהושגה תוך שימוש באמצעים פסולים".

18. למעשה הן הפסיקה והן הוראות החוק מנתקות למעשה את התנהלות הרשות עצמה ומפנה את המבט לעניין "קיומו של הליך פלילי" נוכח פגמים שננקטו בעניינו של הנאשם.

19. כך, לכאורה נסללת הדרך לבחון גם פגמים שהם מחוץ להתנהלותה של המאשימה ואף כאלה שאינם בשליטתה.

20. במצב דברים זה אין מניעה להעלות טענה של הגנה מן הצדק גם ביחס להתנהלות של גורם חיצוני כמו הפסיכיאטר המחוזי אשר עלולה להביא למצב שבו קיומו של ההליך הפלילי נוכח התנהלותו מביאה לפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות.

21. אולם, בטרם יוכל בית המשפט להגיע למסקנה כה קיצונית עליו לבחון את ההליך ביחס למבחן המשולש כפי שנקבע בפסיקה.

דין והכרעה

22. דינה של הבקשה לביטול האישום מחמת הגנה מן הצדק להידחות בשלב זה.

23. יש אכן תחושה של פגם בדרך שבה מתנהל הפסיכיאטר המחוזי. בקשות רבות לבדיקות נדחות למועדים רחוקים ביותר באופן הגורם לעיכוב משמעותי. עם זאת, אי אפשר להתעלם מכך שמצויים אנו בתקופה לא שגרתית. גם בתי המשפט נאלצו לדחות מאות דיונים עקב המשבר שיצרה מגפת הקורונה. אין להתפלא כי במצב דברים זה יהיו לכך השלכות, בין השאר על אפשרות לדחיות מרובות ועיכובים אצל גורמים חיצוניים כמו הפסיכיאטר המחוזי.

24. חשוב להדגיש כי המבחן שנקבע בפסיקה מחייב את בית המשפט לעבור תהליך משמעותי של בחינה בטרם יגיע לסעד הקיצוני של ביטול אישום כפי שעותר לו ב"כ הנאשם.

25. הפגם בענייננו הוא ברור ומובהק ובוודאי שחוצה את המבחן הראשון. התנהלות הפסיכיאטר המחוזי והדחיות המרובות גורמות לעיניו דין וגורמות לפגיעה בתחושת עשיית הצדק.

26. עם זאת, ספק בעיניי אם פגם זה חוצה את המבחן השני, היינו, האם ניהולו של ההליך חרף הפגם יש משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות.

27. הליך בחינת כשירותו ואחריותו של הנאשם מוסדר בחוק לטיפול בחולי נפש תשנ"א- 1991 (להלן: "החוק לטיפול בחולי נפש"). סעיף 1 לחוק זה מגדיר מהי בדיקה פסיכיאטרית.

"בדיקה פסיכיאטרית" - בדיקה פסיכיאטרית של אדם הנעשית בידי פסיכיאטר מחוזי או בידי פסיכיאטר אחר שמינה הפסיכיאטר המחוזי;

28. משמע, אין חובה שהנאשם יבדק על ידי הפסיכיאטר המחוזי עצמו וישנן אופציות נוספות לבדיקה שכן הפסיכיאטר המחוזי מוסמך להטיל את המשימה על כל פסיכיאטר, בין אם מדובר בבית חולים פסיכיאטרי, פסיכיאטר של קופת החולים ואפילו פסיכיאטר פרטי.

29. זאת ועוד, מדובר בטענת הגנה של נאשם העומד לדין פלילי ומבקש פטור מאחריות פלילית נוכח מצבו הרפואי. לצורך כך סעיף 15 לחוק לטיפול בחולי נפש קובע את מנגנון הבדיקה:

(א) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו

מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפז בבית חולים או יקבל טיפול מרפאתי; החליט בית המשפט לברר את אשמתו של הנאשם לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), יהיה הצו שניתן כאמור בר-תוקף עד תום הבירור, ומשתם או נפסק הבירור והנאשם לא זוכה - יחליט בית המשפט בשאלת האשפוז או הטיפול המרפאתי.

(א) לא ייתן בית משפט צו לפי סעיף קטן (א) אלא אם כן נוכח כי יש ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה שבו הואשם בכתב האישום או שעשה מעשה עבירה אחר המבוסס על אותן עובדות או על עובדות דומות לעובדות שבכתב האישום.

(ב) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר-עונשין, ושהוא עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפז או יקבל טיפול מרפאתי.

(ג) לא יתן בית משפט צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) אלא לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי הנאשם יובא לבדיקה פסיכיאטרית, ואם הוא קטין - לבדיקה כאמור בידי פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער; הודיע הפסיכיאטר המחוזי לבית המשפט כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות על אשפוזו של הנאשם לשם עריכת בדיקה והסתכלות, לתקופה שיקבע בצו.

30. מנגנון הבדיקה כפי שמתואר בסעיף 15 לעיל אינו מחייב כי הבדיקה תעשה דווקא על ידי הפסיכיאטר המחוזי וניתן לערכה במקומות אחרים ובבתי חולים, ככל שימצא הפסיכיאטר המחוזי לנכון.

31. אמנם אין זה תקין כי הדיונים נדחים דחיות בלתי סבירות, אולם, אי אפשר להתעלם מהסיבה לדחיות שנעוצה במשבר מגיפת הקורונה.

32. הוראות החוק כאמור מאפשרות לפסיכיאטר המחוזי מגוון אפשרויות אותן יש לבחון בטרם תידרש דחייה כה משמעותית ובוודאי בטרם תתקבל החלטה על ביטול אישום.

33. מעבר לכך, הצדדים יכולים לבחון את התיק במנותק מההליך ולנסות להגיע להבנות בין השאר ביחס לעברו הפלילי של הנאשם, תיקים קודמים שנסגרו, מסמכים רפואיים אשר יכולים לבסס למשל בקשות לעיכוב הליכים נוכח מצב רפואי.

34. לצדדים כלים ראייתיים המאפשרים לבית המשפט לבחון את הטענה ולבררה במסגרת שמיעת הראיות בהתאם להוראות סעיף 15 לחוק לטיפול בחולי נפש ואינני סבור כי יש מקום להורות על ביטול כתב האישום נוכח התנהלות הפסיכיאטר המחוזי כבר בשלב זה.

35. חשוב להדגיש כי לבית המשפט עדיין אין הכלים להכריע אם הנאשמים במחוז הדרום מופלים ביחס למחוזות אחרים. על מנת להכריע בסוגיה זו יש לקבל נתונים, לשמוע ראיות ובוודאי שלא לקבל החלטה על סמך התיק הנוכחי.

36. אי אפשר לשכוח כי למסקנה כה מרחיקת לכת יש השלכות מעבר לתיק הנוכחי. האם ביטולו של אישום בתיק זה יוביל למסקנה כי יש להורות על ביטולם של הליכים נוספים.

37. סבורני כי בשלב זה אין מקום להורות על ביטול האישום ויש לאפשר לצדדים לפעול בערוצים מקבילים, לרבות הפסיכיאטר המחוזי אשר מוסמך להאציל סמכותו לרופאים אחרים.

38. אציין בשולי הדברים כי ער אני לכך שהתקבלה החלטה על ביטול כתבי אישום בשל התנהלותו של הפסיכיאטר המחוזי (ת"פ 52894-07-19 - שלום ק. גת), אולם אינני סבור כי ניתן להורות על הביטול בענייננו כפי שהורה בית המשפט בקרית גת. החלטה זו אף עומדת לבחינה בבית המשפט המחוזי וייתכן שיהיו לה השלכות גם לתיק זה.

39. בטרם יוכל בית המשפט לעשות כן עליו לבחון את נסיבותיו של התיק דנן, עברו הפלילי של הנאשם, ההיסטוריה הרפואית שלו ועוד. על בית המשפט לבחון אם ניתן לקיים את הדיון מבלי להורות על סעד כה קיצוני כביטול כתב האישום.

40. מכל מקום, סבורני כי טרם בשלה העת להורות על ביטול האישום.

41. יש למצות את כלל ההליכים על מנת לאפשר הגשת חוות דעת, בין על ידי הפסיכיאטר המחוזי ובין על ידי מי שיוסמך מטעמו.

42. לאור כל האמור לעיל, סבורני כי הבקשה לביטול כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק אינה צולחת את המבחן השני שכן בנסיבות העניין קיומו של ההליך חרף הפגמים אין משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגנות, שכן יש עדיין כלים המאפשרים את קיום הדיון חרף אותם פגמים.

43. הבקשה לביטול כתבי האישום מחמת ההגנה מן הצדק נדחת.

44. העתק מההחלטה יישלח גם לפסיכיאטר המחוזי אשר יגיש לבית המשפט את עמדתו ביחס לזימון הנאשם בהתאם להוראות החוק. עמדת הפסיכיאטר המחוזי תוגש עד ליום 15.3.21.

45. ככל שיוכל הפסיכיאטר המחוזי או מי מטעמו להגיש חוות דעת, יעשה כן עד המועד האמור.

46. הצדדים יהיו ערוכים לדיון ביום 24.3.21 בשעה 9:30 לפני כב' השופט אבישי כהן.

ניתנה היום, כ"ב שבט תשפ"א, 04 פברואר 2021, בהעדר הצדדים.